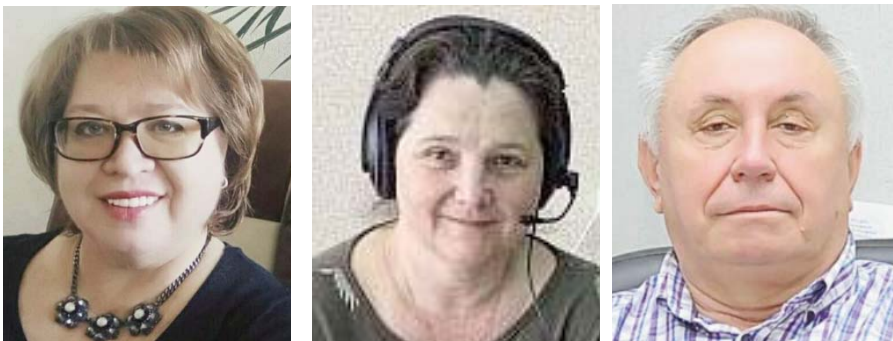

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ М. КРЕМЕНЧУКА

О. М. Никифорова, Ю. А. Троян, В. М. Никифорова

Висвітлено досвід комунальної установи «Кременчуцький центр професійного розвитку педагогічних працівників» (КЦПРПП) щодо організації освітнього процесу із залученням інструментів дистанційного навчання в умовах адаптивного карантину в закладах загальної середньої освіти м. Кременчука Полтавської області. Представлено низку ініціатив КЦПРПП для допомоги педагогам Кременчука у впровадженні цифрової освіти, зокрема: тренінгові навчання та курси підвищення кваліфікації, сайт для підтримки дистанційного навчання «Дистанційна освіта у Кременчуці». Подано узагальнену інформацію щодо використання в закладах загальної середньої освіти Кременчука освітніх платформ, електронних журналів та щоденників. На прикладі досвіду Кременчуцької гімназії № 20 розглянуто етапи організації та здійснення дистанційної освіти в школі; надано підготовлений учителями гімназії список корисних ресурсів для реалізації дистанційної освіти.

Ключові слова: дистанційні технології, змішане навчання, єдина освітня платформа.

Nykyforenko O.M., Troyan Yu. A., Nykyforenko V.M. Organization Of Education With The Use Of Distance Technologies In General Secondary Education Institutions Of Kremenchuk

The experience of the municipal institution "Kremenchuk Center for Teachers Professional Development" (KCTPD) on the organization of the educational process using distance learning tools during adaptive quarantine in general secondary education in Kremenchuk, Poltava region. A number of KCTPD initiatives to help teachers of Kremenchuk secondary schools in the implementation of digital education are presented, in particular: training and refreshing courses, a website to support distance learning "Distance Education in Kremenchuk". Generalized information on the use of educational platforms, electronic journals and diaries in Kremenchuk general secondary education institutions is provided. On the example of Kremenchug gymnasium № 20 the stages of organization and implementation of distance education at school are considered; a list of useful resources for the implementation of distance education prepared by gymnasium teachers was provided.

Keywords: distance technologies, blended learning, one educational platform.

На тлі розвитку технологій постійно змінюється й освіта: зростає кількість віртуальних освітніх платформ, упроваджуються нові технології в освіті, є можливість вибудовувати персоніфіковані освітні траєкторії для здобувачів освіти, набувають поширення дистанційна та змішана форми навчання.

У березні 2020 р. карантин змусив освітян України швидко перейти на онлайн-навчання та опанувати дистанційне

навчання. Заклади освіти м. Кременчука, що на Полтавщині, гідно зустріли цей виклик.

Після оголошення карантину працівники Кременчуцького міського науково-методичного центру (КМНМЦ) на оперативному засіданні проаналізували електронні освітні платформи й визначили ті, які можна рекомендувати закладам загальної середньої освіти. Перевага надавалася платформам, що мають інтуїтивно зрозумілий українськомовний

Никифорова Олена Миколаївна, директор комунальної установи «Кременчуцький центр професійного розвитку педагогічних працівників» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області

Троян Юлія Анатоліївна, консультант комунальної установи «Кременчуцький центр професійного розвитку педагогічних працівників» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області

Никифорова Володимир Михайлович, директор Кременчуцької гімназії № 20 Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області

інтерфейс, є безкоштовними, не потребують тривалої підготовки перед використанням. Ураховуючи, що переважно педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти Кременчука вже мали поштові адреси gmail, а отже, і облікові записи Google, більшість ЗЗСО міста надала перевагу сервісу Classroom. У 2019–2020 н. р., як правило, використовувалися особисті облікові записи, а впродовж літніх канікул більшість шкільних колективів Кременчука розгорнули у своїх закладах G Suite for Education, що забезпечило вищий рівень захисту інформації, створило єдиний освітній простір закладів загальної середньої освіти нашого міста.

Із перших днів карантину методистами КМНМЦ надавалася *постійна консультативна допомога та інформаційна підтримка* педагогічним працівникам Кременчука щодо використання інструментів дистанційного навчання в освітньому процесі ЗЗСО. Кожен учитель міг отримати в Кременчуцькому міському науково-методичному центрі рекомендації щодо планування, наповнення та проведення уроків дистанційно. Відповідно до ініціативи КМНМЦ кращі вчителі міста на каналі міської телерадіокомпанії записали відеоуроки, посилання на які розміщені на Youtube-каналі телерадіокомпанії і доступні для перегляду.

У 2020–2021 н. р. консультаційну роботу з підтримки дистанційного навчання в ЗЗСО продовжено консультантами Кременчуцького центру професійного розвитку педагогічних працівників (КЦПРПП). Мета – поглибити можливості педагогів навчати, а учнів – навчатися на основі використання технологій дистанційної освіти.

Так, у серпні 2020 р. працівниками Кременчуцького ЦПРПП проведено *тренінгове навчання координаторів дистанційного та змішаного навчання* закладів ЗСО міста. Під час тренінгу учасників ознайомлено з алгоритмом організації в школі навчання з використанням дистанційних технологій, вимогами до організації такої форми навчання, основами роботи в освітніх середовищах, з електронними щоденниками і журналами. Для використання у педагогічній діяльності учасники заходу отримали допоміжні матеріали, які розміщені в спеціально створеному гугл-класі (постійний доступ до нього мають усі координатори дистанційного навчання). Після тренінгу кожен координатор провів у своєму ЗЗСО навчання для вчителів закладу з питань використання технологій змішаного навчання та інструментів дистанційного навчання. Головним результатом тренінгу стало те, що у 2020–2021 н. р. всі педагогічні працівники закладів загальної середньої

освіти Кременчука використовують єдину (для свого закладу) електронну освітню платформу.

Упродовж літніх канікул перед 2020–2021 н. р. Кременчуцький ЦПРПП організував для педагогів міста на базі Кременчуцького педагогічного коледжу ім. А. С. Макаренка *тренінгові заняття курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Інструменти дистанційної роботи навчального закладу»*. Учителі покращили навички роботи з найбільш поширеними сервісами для змішаного та дистанційного навчання. За запитами ЗЗСО консультантом КЦПРПП Юлією Троян проведено низку тематичних тренінгів для працівників закладів освіти міста «Робота з класами Гугл в особистих та корпоративних акаунтах».

У листопаді 2020 р. Кременчуцьким ЦПРПП проведено цикл тренінгових занять, упродовж яких 82 учителі математики Кременчука здобули навички роботи із сучасними засобами освіти для змішаного та дистанційного навчання. Щоб педагогічні працівники мали змогу звернутися до матеріалів тренінгів у будь-який час, ці матеріали розміщено в гугл-класах.

За станом на 2021 рік шкільні колективи Кременчука використовують єдину (для своїх закладів) електронну освітню платформу дистанційного навчання, яку вони вибрали, затвердивши цей вибір рішенням педагогічної ради і провівши навчання працівників закладу щодо особливостей роботи з платформою.

Більшість закладів загальної середньої освіти Кременчука (69 %) розгорнули середовище G Suite for Education (рис. 1), 28 % використовують Google Classroom на персональних акаунтах, використовується також MS Teams (3 %). Для проведення занять у синхронному режимі застосовуються Google Meet, MS Teams, Zoom, Jitsi.

Відповідно до рекомендацій Кременчуцького ЦПРПП протягом вересня 2020 р. в школах міста проведено *навчання здобувачів освіти* роботи з вибраними школами ресурсами; відбулися *організаційні батьківські збори*, на яких батьків ознайомлено з правилами роботи у вибраному школою віртуальному освітньому середовищі, алгоритмом навчання за змішаною та дистанційною формами навчання. Батькам надано інформацію про вибрану школою освітню платформу та інструкції щодо роботи з нею, яку розміщено на сайтах ЗЗСО. У кожному закладі міста для учнів та батьків розроблено пам'ятки щодо алгоритму навчання з використанням тієї чи іншої цифрової платформи.

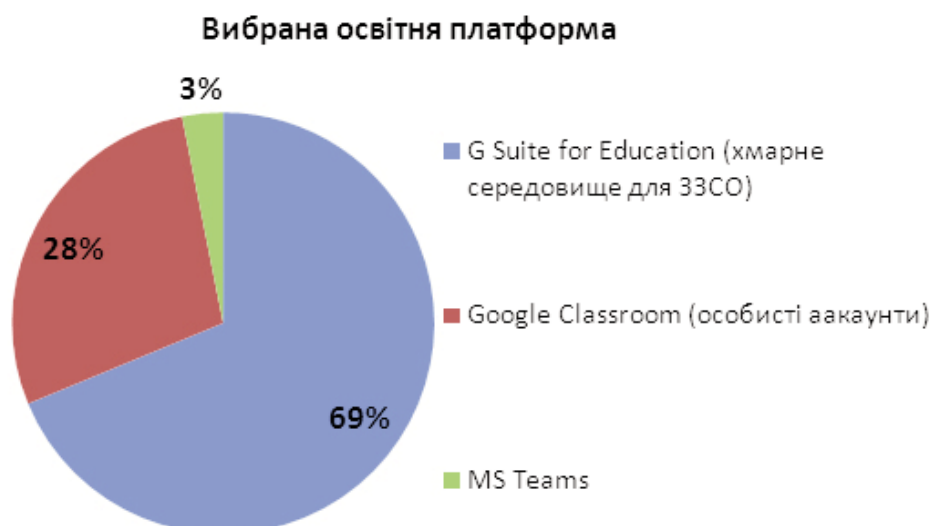

Рис. 1. Електронні освітні платформи для організації освітнього процесу із залученням інструментів дистанційного навчання, що використовуються у школах Кременчука за принципом «єдина для закладу платформа». 2020–2021 н. р.

Учителям інформатики рекомендовано при плануванні навчальних занять передбачити час для ознайомлення учнів з інтерфейсом вибраної освітньої платформи та опанування дітьми навичок роботи у вибраному середовищі в рамках вивчення теми «Комп’ютерні мережі та Інтернет».

Для ознайомлення батьків, учителів та учнів з основами роботи з програмами та освітніми платформами для змішаного та дистанційного навчання працівниками Кременчуцького ЦПРПП створено сайт підтримки дистанційного навчання «Дистанційна освіта у Кременчуці» [5], де розміщено матеріали до уроків, підготовлені досвідченими вчителями Кременчука та України для кожного класу (розділ «Мій клас навчання»), інструкції, що допоможуть опанувати поширені сервіси та платформи для навчання (розділ «Як працюють сервіси»), добірку матеріалів до уроків для кожного класу.

Використання сайтів закладів освіти для загального інформування про роботу закладу, а освітніх платформ для комунікації з учасниками освітнього процесу впорядкувало та структурувало інформаційні потоки. Для екстреного інформування використовуються соціальні мережі та групові чати, спілкування з батьками відбувається через класних керівників. Заклади освіти регулярно публікують на освітніх платформах матеріали та завдання для дистанційного навчання, педагоги проводять індивідуальні консультації з учнями та батьками, надають учням матеріали для самостійного опрацювання та здійснюють перевірку засвоєного матеріалу; 1470 учителів міста Кременчука проводять онлайн-уроки з використанням відео- або

аудіозасобів, створюють власні електронні освітні ресурси та презентаційні матеріали для уроків. Для цього в ЗЗСО міста обладнано 733 робочі місця, що дає змогу організувати дистанційне навчання відповідно до вимог Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти (затверджено Наказом МОН від 08.09.2020 р. №1115). Навчальні матеріали (зокрема відео-, аудіоматеріали, презентації) та завдання постійно доступні для опрацювання, здобувачі освіти мають змогу у разі потреби повторно їх переглядати.

Залучення цифрових технологій та інструментів тісно пов’язане з безпекою роботи, зокрема, використанням та обробкою персональних даних учасників освітнього процесу. Для кращого захисту персональних даних у більшості закладів загальної середньої освіти Кременчука розгорнуто освітній простір G Suite for Education із використанням хмарних технологій, що дало можливість організувати безпечні відеоконференції Meet із наскрізним шифруванням даних, можливістю запису таких конференцій, безмежним простором для їхнього зберігання на захищеному віртуальному диску. Крім того, доступ до таких нарад мають лише вчителі та учні закладу, що дає змогу захистити персональні дані користувачів.

Між приватним та професійним життям учителів завжди має бути чітка межа, зокрема, й у цифровому середовищі. Для контактів між співробітниками школи й учнями/батьками використовується корпоративна пошта, створена при розгортанні G Suite for Education. Шкільна комунікаційна політика, яку ухвалили заклади загальної середньої освіти Кременчука, може заборони-

няти будь-які контакти, не пов'язані з освітньою діяльністю, та контакти на платформах, що не стосуються роботи закладу. Під час відеоконференцій або занять у синхронному режимі встановлюються чіткі приписи і для співробітників, і для учнів (наприклад, бажано підготувати місце для віддаленого заняття/сеансу зв'язку та подбати про тих, хто перебуває поруч, – чи то вдома, чи то в класі; посилення на відеоконференцію доступне лише визначеній вчителем групі учнів). Ухвалено закладами освіти нашого міста й *політику використання мобільних технологій* та інших електронних пристроїв.

У 2020–2021 н. р. електронні журнали й щоденники використовували 75 % закладів міста. З 1 вересня 2021 року 100 % закладів освіти міста Кременчука використовують електронні журнали на платформі «Нові знання».

У 2019 р. за сприяння міської ради в закладах загальної середньої освіти Кременчука проведено модернізацію під'єднання до мережі Інтернет, 100 % закладів мають стійке під'єднання до Інтернету зі швидкістю не нижче ніж 100 мб/с.

Водночас частина комп'ютерів в школах міста є застарілою, а це перешкоджає якісній трансляції відеоуроків. ЗЗСО для навчання онлайн потребували додаткового обладнання (вебкамери, мікрофони, документ-камери, цифрові мікроскопи тощо), і таке обладнання керівники закладів придбали. 19 закладів загальної середньої освіти Кременчука у 2019 році і 15 закладів у 2020 році оновили комп'ютерну техніку коштом місцевого бюджету.

Важливий ресурс покращення матеріально-технічного оснащення ЗЗСО – це програма «Громадський бюджет м. Кременчука». Це інструмент прямої демократії, за допомогою якого жителі Кременчука беруть участь у прийнятті рішень щодо розподілу частини коштів міського бюджету. Перемога закладів ЗСО міста в таких проектах дала змогу значно покращити їхню матеріально-технічну базу: придбати мультимедійне обладнання, оновити комп'ютерну техніку. Так, 2018 р. переможцями програми «Громадський бюджет м. Кременчука» стали проекти «Інтерактивний комплекс КНВК № 2» (придбано 4 інтерактивні дошки, 5 ноутбуків та 5 проекторів, для досконалої системи оповіщення запроваджено шкільне радіо) та проект «Облаштування міського дитячого кінофотоцентру «Березіль» для дітей всіх вікових категорій» (у приміщенні міського центру позашкільної освіти оновлено студію для фотовідеозйомок телепередач, озвучування і монтажу фільмів).

2019 р. подарував перемогу проектам громадського бюджету «Комп'ютеризація Кременчуцької ЗОШ № 12» (придбано 10 ноутбуків, 10 телевізорів, 8 персональних комп'ютерів та 3 проектори), «School dream» – мультимедійне забезпечення ЗОШ № 23» (5 інтерактивних дошок із проекторами та сучасними ноутбуками). У 2020 р. переможцями стали проекти «Робототехніка з інтерактивним комплексом. Запровадження STEM-освіти у центрі позашкільної освіти» (оснащено гурток робототехніки в Кременчуцькому міському центрі позашкільної освіти); «Інтерактив – уміємо наблизити майбутнє» (придбано інтерактивне обладнання для ліцею № 10 «Лінгвіст» (7 інтерактивних дошок, 7 проекторів, 7 ноутбуків); «Планетарій у м. Кременчук!» (планується створити мобільний простір, одна стіна якого буде оснащена космічним скеледромом, також будуть наявні рухомі панелі для зміни простору, мобільні трибуни, крісла-подушки, інтерактивна дошка); «Зелений клас для вихованців Кременчуцької початкової школи № 15» (створення відкритого освітнього простору для навчання серед природи, що актуально в умовах адаптивного карантину), «Осучаснення комп'ютерно-інформаційного середовища для учнів гімназії № 7»; «Медіапростір для Кременчуцького ліцею № 4 «Кремін»».

Уже кілька років поспіль традиційні серпневі конференції педагогічних працівників Кременчука проводяться з використанням сучасних технологій: Skype-конференції, наради у форматі відеоконференцій Zoom, Meet, Skype for bussness. Тому під час карантинних обмежень ці інструменти не були для педагогів незнайомими. Використовуються вони й натеper, зокрема для проведення нарад, засідань колегиї тощо. Це зручно, безпечно, заощаджує час, дає змогу швидко й наочно подати необхідну інформацію.

Цифровізація сприяє спрощенню освітнього процесу, роблячи його більш гнучким, пристосованим до сучасних реалій і допомагаючи забезпечити безперервність процесу навчання. Для зменшення паперового документообігу протоколи педагогічних рад, внутрішні документи закладів освіти ведуться в електронному вигляді, для проведення онлайн-нарад педагогічні колективи користуються сучасними програмними продуктами.

Підсумовуючи роботу закладів освіти Кременчука в умовах карантинних обмежень, слід зазначити, що кожен ЗЗСО міста здобув унікальний досвід використання сучасних інструментів для навчання, адаптований до особливостей і можливостей закладу.

Розгляньмо досвід організації та проведення дистанційних навчальних занять у Кременчуцькій гімназії № 20.

Педагогічний, учнівський і батьківський колективи Кременчуцької гімназії № 20 були певною мірою підготовлені до переходу на повну дистанційну форму навчання, адже під час попередніх нетривалих карантинів педагоги вже здійснювали навчання за дистанційною формою. Для цього кожен учитель за допомогою web-сервісу Padlet, що використовується в гімназії з 2014 р., створив віртуальну дошку, де розміщував інформаційні матеріали до уроків, презентації до них, завдання для пошуку додаткової інформації. Виконані роботи учні надсилали вчителю на електронну пошту. На сайті гімназії є розділ зі списком педагогічних працівників, біля прізвища вчителя зазначене посилання на його особисту дошку Padlet [6]. Такі онлайн-дошки допомогли організувати освітнє інформаційне середовище, здатне стимулювати пізнавальну діяльність учнів та розвивати їхній інтелектуальний потенціал та навички самостійної пошукової роботи, стали для наших педагогів зручним інструментом організації проєктної діяльності, дистанційного навчання, проведення рефлексії. Батьки та учні знайомі із такою формою роботи, адже ці віртуальні стіни використовуються не тільки під час карантину для проведення онлайн-уроків, а й у звичайному освітньому процесі для представлення методичних матеріалів, надання порад чи звітів про проведені заходи.

Адміністрація гімназії розподілила педагогів на творчі групи, визначивши завдання: провести апробацію віртуальних навчальних середовищ із метою вибору такого середовища, що забезпечує комфортний колективний перехід на єдину віртуальну платформу. Між учителями тривав постійний діалог щодо переваг та недоліків того чи іншого Інтернет-ресурсу. Були створені власні канали вчителів на YouTube та віртуальні класи Google. Випробовувалися портали для відеоконференцій Zoom та Google Meet, вивчалися можливості відеоконференцій у Viber. Усіма групами дуже активно використовувалися такі соціальні пабліки, як Телеграм, Viber, Месенджер у Facebook. Учні, вчителі та батьки й досі користуються для повідомлення оперативної інформації цими ресурсами.

У квітні 2020 р. трансляції відеоуроків Всеукраїнської школи онлайн та Кременчуцької телерадіокомпанії стали у великій нагоді учителям і учням. Використовуючи ці уроки, вчителі мали змогу більше уваги приділити створенню

творчих завдань, їхній перевірці та індивідуальним консультаціям для батьків та учнів.

У квітні 2020 р. педагогічна рада розглянула звіти зазначених творчих груп і підбила підсумки їхньої роботи. Було визначено платформу відеоконференцій Zoom як найоптимальнішу для проведення синхронних онлайн-уроків у Кременчуцькій гімназії № 20. Для педагогічних працівників адміністрацією закладу проведено навчання щодо використання можливостей цієї платформи. Класними керівниками в месенджері Viber створено групи «Розклад класу». Також було визначено послідовність дій учителя при проведенні занять у Zoom: початок відеоконференції згідно з розкладом уроків; копіювання посилання на відеоконференцію та надсилання у Viber-групу розкладу класу; приєднання учасників; проведення онлайн-уроку в синхронному режимі.

Кожен із заступників директора з навчально-виховної роботи під'єднаний до групи Viber-розкладу визначених класів: у такий спосіб адміністрацією здійснюється контроль щодо проведення онлайн-уроків у синхронному режимі.

При цьому на своїй стіні онлайн-дошки Padlet учитель розміщував навчальні матеріали до уроку, домашнє завдання, оскільки процес опанування учнями та батьками платформи відеоконференцій Zoom відбувався з різних причин не дуже швидко. Усі матеріали, розміщені на стіні, допомагали учням, що захворіли, наздогнати пропущений матеріал, а батькам – здійснити контроль за навчанням дитини. Незначна частина учнів гімназії не мала змоги під'єднуватися до запропонованих платформ. Для таких дітей проводилися телефонні індивідуальні консультації, роздруковувалися методичні матеріали та завдання. Звісно, це значно збільшило навантаження на вчителя і, особливо, класного керівника. Розуміючи обсяг роботи класних керівників, учителі-предметники створили Viber-групи класів для проведення індивідуальних і групових консультацій.

На початку 2020–2021 н. р. адміністрація гімназії, розуміючи нестабільність ситуації щодо захворюваності в Україні на COVID-19, підсумувала весняний досвід організації та проведення онлайн-навчання. Було створено розклади уроків для проведення освітнього процесу в умовах перебування в різних карантинних зонах. Під час перебування в «помаранчевій» зоні освітній процес у гімназії було організовано у дві зміни – по чотири уроки: I зміна – для учнів 1, 2, 4, 5, 8, 9-х класів з 8.00 до 11.30; II зміна – для учнів 3, 6, 7-х класів з 12.30 до 16.00. При цьому

онлайн-уроки для І зміни починалися о 12.30, а для ІІ зміни – о 8.00. Це дало змогу учням і вчителям здійснювати навчання за програмою, не ущільнюючи теми. Адміністрацією було проаналізовано навчальне навантаження та вимоги до навчальних досягнень учнів із предметів відповідно до програмових вимог і визначені предмети та години, які необхідно проводити онлайн. Для різних класів ці години були неоднакові, але переважно це уроки з предметів «Фізична культура», «Трудове навчання», «Мистецтво», «Технології» тощо.

Навесні 2020 р. умови карантину не давали змоги вчителям працювати із приміщення гімназії, а тому кожен використовував особисті технічні ресурси – ноутбуки, персональні ПК, планшети, смартфони. Під час осінніх канікул (15.10.2020–30.10.2020) гімназією придбано 9 вебкамер та створено шкільні конференц-зали, налаштовано три шкільні ноутбуки для проведення онлайн-занять, підготовлено два кабінети інформатики. Адміністрацією гімназії придбано телефонний стартовий пакет та смартфон і встановлено Viber гімназії на кожен комп'ютер у конференц-кімнатах.

Онлайн-навчання проводилося за вже відпрацьованою схемою на платформі Zoom за допомогою меседжера Viber. При цьому на своїй стіні онлайн-дошки Padlet учителі й далі представляли матеріали онлайн-уроку. Уже на листопад 2020 р. близько 99 % учнів і батьків опанували можливості Zoom, але залишилася частина батьків, яка не змогла забезпечити своїх дітей технікою для відвідування онлайн-уроків.

Між педагогами гімназії здійснювався постійний обмін досвідом щодо опанування електронних освітніх ресурсів, цифрових інструментів та методичних розробок щодо проведення онлайн-занять. Для педагогів наскрізною лінією у 2020 р. та на початку 2021 р. стала самоосвіта в різних галузях, але здебільшого у сфері опанування електронних засобів навчання. Тренінги, семінари, онлайн-курси, зокрема ті, які проводилися педагогами ПОІППО ім. М. В. Остроградського і КЦПРПП, допомагали вчителям якнайкраще готуватися до уроків та поглиблювати ефективність онлайн-занять. Упродовж роботи за дистанційною формою навчання кожен педагог гімназії розробив власну методику проведення уроків у мережі та опанував низку цифрових інструментів. Дистанційно працювали також практичний психолог, педагог-організатор, соціальний педагог, керівник хореографічного гуртка, вихователі груп подовженого дня, асистенти вчителів, бібліотекар. Вони проводили індивідуальні та групові онлайн-заняття, кон-

сультування батьків та учнів, загальношкільні виховні заходи. Класні керівники на платформі Zoom вели години спілкування та батьківські збори.

У січні 2021 р. адміністрація гімназії здійснила аналіз безкоштовних платформ для ведення електронних журналів. Було вирішено в ІІ семестрі 2020–2021 н.р. апробувати освітній портал «Нові знання». Педагоги гімназії ознайомилися із можливостями цієї платформи й навчили працювати з нею дітей та батьків. Електронний журнал/щоденник наразі вже активно ведеться вчителями. Діти та батьки вчасно поінформовані щодо змін у розкладі, оцінок, отриманих учнями з предметів, а також пропусків уроків. За допомогою освітнього порталу pz.ua здійснюється зв'язок з учнями/батьками, проводяться індивідуальні консультації, вчителі отримують виконані учнями завдання.

У 2021 р. педагоги Кременчуцької гімназії № 20 дистанційне навчання здійснюють на дистанційних платформах: відеоконференції Zoom (синхронний режим), освітній портал «Нові знання», онлайн-дошка Padlet (асинхронний режим). В обох режимах залучаються трансляції відео Всеукраїнської школи онлайн, матеріали каналу YouTube, використовуються Viber, іноді Телеграм та месенджер Facebook, Instagram, віртуальні класи Google Classroom на особистих акаунтах.

Відповідно до власних можливостей та специфіки предмета, який викладається, учителі користуються електронними пристроями: ноутбук, смартфон, стаціонарний ПК, планшет, вебкамера, мікрофон, колонки (наушники), графічний планшет, електронний мікроскоп, синтезатор, електронне фортепіано. Учителі гімназії під час здійснення дистанційного навчання працюють із багатьма освітніми ресурсами, цифровими інструментами та електронними приладами. У таблиці подано онлайн-ресурси, якими користуються всі педагогічні працівники Кременчуцької гімназії № 20.

Є ресурси, користування якими залежить від специфіки викладання предмета. *Так, учителі початкової школи, вихователі груп подовженого дня використовують такі електронні освітні ресурси:* сайти «З любов'ю до дітей», «Аудіокниги українською», платформи «YouTubeДітям», «Art Lessons», Logopedia.com.ua, Papir Magic, handiwork.info, svidovkola.org, спільноти Facebook – група «Вивчаємо математику з Н. Листопад», «Viber-група «Крокуємо в НУШ 3 клас», цифрові інструменти:

**Онлайн-ресурси, якими користуються педагогічні працівники
Кременчуцької гімназії № 20**

Ресурси	Синхронний режим	Асинхронний режим
Електронні освітні ресурси	<p>На урок https://naurok.ua/</p> <p>Prometheus https://prometheus.ua/</p> <p>EdEra https://www.ed-era.com/</p> <p>Всеукраїнська школа онлайн (ВШО) https://lms.e-school.net.ua/</p> <p>Онлайн-сервіс Osvita.ua http://osvita.ua/school</p>	<p>Оцінювання знань Classtime https://www.classtime.com/uk/;</p> <p>Хмарні сервіси Google-Диск, YouTube</p> <p>Сайт Інституту модернізації змісту освіти https://imzo.gov.ua/</p> <p>Електронні версії підручників https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/</p>
Цифрові інструменти	<p>Особиста електронна пошта</p> <p>Особистий кабінет учителя в конструкторі тестів «Всеосвіта» https://vseosvita.ua/test/office</p> <p>Відкриті ресурси для тестування на сайті «На урок» https://naurok.com.ua/test</p> <p>Оцінювання знань через конструктор тестів Google Forms</p> <p>Презентації PowerPoint, Google Presentations</p> <p>Персональні сайти вчителів-предметників</p> <p>Авторські (учителі, учні) відео- та аудіозаписи вправ, занять з різних предметів</p> <p>Віртуальні лабораторії http://www.virtulab.net/</p>	<p><i>Масові відкриті онлайн-курси : YouTube, Prometheus, EdEra</i></p> <p>Онлайн-дошка Padlet https://padlet.com</p> <p>Електронні словники</p> <p>Вікіпедія – електронна бібліотека https://ru.wikipedia.org</p> <p>Оцінювання знань через конструктори тестів: Google Forms, LearningApps https://learningapps.org/</p> <p>Платформа для персонального пошуку ідей Pinterest https://www.pinterest.com</p>

ClassDojo – гейміфікована платформа <https://www.classdojo.com>, освітня платформа «Критичне мислення» criticalthinking.expert

Учителі фізико-математичних дисциплін користуються платформами Google Meet, Edmodo, онлайн-середовищами програмування Blockly.games, Scratch.mit.edu.

Учителі географії на онлайн-уроках використовують такі цифрові інструменти: WorldMapper – колекція карт світу; BouncyMaps – карти про корисні копалини, населення, релігію тощо; UA Maps – карти України; Seterra, Google Earth.

Учителі української мови та літератури, російської мови, зарубіжної літератури користуються електронними освітніми ресурсами: Mozabook – ресурс із електронними книгами та експлейнерами українською мовою <https://ua.mozaweb.com>; сайт науковця та ведучого експрес-уроків з української мови Олександра Авраменка <http://xn--80aafnzkiym.xn--j1amh/>; тренажер

з українського правопису <https://webpen.com.ua/>, <https://wisecow.com.ua/literatura/ukrayinska-literatura-v-imenax/>; онлайн-сервіс <http://osvita.ua/school>

Також використовуються ресурси: навчально-методичні матеріали для вчителя «Інфомедійна грамотність на уроках української мови»: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon/navchalno-metodichni-materiali-dlya-vchitelya-infomedijna-gramotnist-na-urokah-ukrayinskoyi-movi-dlya-89-klasiv>; творча майстерня Дорох Г. В. <http://galinadorokh.blogspot.com/>; світ літератури. Сайт Химинець А. А. <http://svitliteraturu.com/>; бібліотека української усної народної творчості http://esu.com.ua/search_articles.php?id=39767; медіатека Наталії Гиренко https://www.youtube.com/channel/UCIC8TSjM_ROoVeRa4dW2wUg; урок зарубіжної літератури <https://www.facebook.com/>

groups/1724532344272837; методичні розд-инки уроків зарубіжної літератури <https://www.facebook.com/groups/2001066366820920>; лінгвістичні «смаколики» <https://www.facebook.com/groups/2143084629077287>; вивчаємо українську цікаво <https://www.facebook.com/groups/2009296609345875>; інтерактивні вправи до занять з української літератури https://education-pakhomova.blogspot.com/2019/11/blog-post_28.html; гейміфікована платформа з безкоштовними курсами з української мови та літератури <https://gioschool.com>; ресурси зі створення презентацій <https://www.canva.com>; <https://prezi.com>; <https://www.beautiful.ai>; ресурси для створення ментальних карт <https://www.mindomo.com>; <https://www.mindmeister.com>; сервіс для створення мультимедійних інтерактивних плакатів ThingLink (<https://www.thinglink.com/>)

Учителі предметів естетичного циклу, керівник хореографічного гуртка та педагог-організатор користуються ресурсами: власна медіатека з відеоуроками з музичного мистецтва на каналі YouTube https://www.youtube.com/watch?v=RJHkHrDpd_E; сайт Canva https://www.canva.com/uk_ua; навчально-методичні посібники <https://cutt.ly/lyP5Ay2>; освітній портал «Педагогічна преса» <https://pedpresa.ua>; сайт Національної спілки художників України <http://spilka.org/propoz.php>; сайт Національної Академії образотворчого мистецтва і архітектури <http://www.naoma.edu.ua/>; вільний молодіжний портал <http://www.fri.net.ua>; новини мистецтва <http://www.storinka-m.kiev.ua/>; образотворче мистецтво у Середньовічній Європі <http://www.refine.org.ua>; мистецька галерея у Львові <http://artgreensofa.com>; віртуальна галерея <http://www.mln-gallery.kiev.ua>; галерея сучасного мистецтва <http://triptychgallery.org>; каталог – скульптура <http://www.artofukraine.com/catalogue>; Національний музей Тараса Шевченка http://kobzar.info/memories/museums/pas_museum/; галерея картин Т. Г. Шевченка <http://kobzar.info/kobzar/works/pictures/>; сайт, присвячений класичній музиці, тлумаченню музичних термінів <http://classics.ptt.ru/bio/>; галерея репродукцій картин відомих художників www.canvas.com.ua; сайт Національної спілки художників України <http://spilka.org/propoz.php>; сайт Національної Академії образотворчого мистецтва і архітектури – <http://www.naoma.edu.ua/>

Електронні освітні ресурси, якими активно користуються *учителі англійської мови* – це learn English Kids <https://learnenglishkids.britishcouncil.org>; Wordstep <http://wordsteps.com/>, British Council learn

English <https://learnenglish.britishcouncil.org/>, <https://besmart.study>, <https://quizizz.com>, <https://kahoot.it>, Council learn English - <https://learnenglish.britishcouncil.org>

Практичний психолог та асистенти вчителів найчастіше в синхронному режимі проводять консультації телефоном, для асинхронного режиму використовують такі освітні ресурси: <https://znayshov.com/>; <https://lastrada.org.ua/>; <https://osvita.diia.gov.ua/>; <https://nusa.org.ua/>; <http://proforientator.info/>; <https://courses.edera.com/>; <https://naurok.com.ua/>; <https://www.youtube.com>; <https://rozirvykolo.org/>; <http://profidcz.gov.ua/tests/>; http://proforientator.info/?page_id=5977; науково-педагогічний проєкт «Інтелект України»: <https://intellect-ukraine.org>; Національна бібліотека України для дітей: <http://www.chl.kiev.ua/>

Дистанційне навчання ставить перед учителями вимогу приділяти якнайбільше уваги інформаційній безпеці. На уроках педагоги разом з учнями постійно опрацьовують та повторюють правила безпечного користування Інтернетом, комп'ютерною технікою, правила етикету електронного листування, правила поведінки під час онлайн-уроку. На платформі «На Урок» діти проходили тестування з правил поведінки в Інтернеті. Учителі постійно наголошують на необхідності користуватися антивірусними засобами, надійними паролями, вибирати безпечні сайти. Під час відеоконференцій ZOOM педагоги використовують послугу «Зал очікування», що не дозволяє заходити на урок стороннім особам. Класні керівники проводять години спілкування: «Інформаційна безпека», «Безпечний Інтернет», урок задля безпеки дітей в Інтернеті в рамках освітнього проєкту «stop_сексінг». Педагоги постійно підвищують свій рівень знань щодо безпеки в Інтернеті, беручи участь у вебінарі «Медіаграмотність для освітян», онлайн-тренінгу «Медіаграмотність для громадян», конференції «Безпечний Інтернет на Cisco Networking Academy». Також учителі та діти користуються ресурсами: студія онлайн-освіти <https://www.ed-era.com/>; Інтерактивний курс з онлайн-безпеки Он-ляндія <https://disted.edu.vn.ua/>; освітній серіал про кібербулінг для підлітків; <https://nus.org.ua/news/mintsyfra-stvoryla-osvitnij-serial-pro-kiberbuling-dlya-pidlitkiv/>, <https://osvita.diia.gov.ua/courses/cyberbullyinng>; курс «Інклюзія і дистанційне навчання» <http://sp.inclusion.tilda.ws/>; захисти свою персональну інформацію <https://m.youtube.com/watch?v=DjjYSRnAJgI>; захистити свої гроші під час онлайн-шопінгу <https://m.youtube.com/>

watch?v=qB_Y_C-g5mY; 7 порад для вчителів, як навчити учнів безпечної поведінки в Інтернеті <https://nus.org.ua/articles/7-porad-dlya-vchyteliv-pro-onlajn-bezpeku-ditej>; День безпечного Інтернету <https://psyserVICES101school.wordpress.com/2021/02/05/день-безпечного-інтернету>; Казка про золоті правила безпечного Інтернету <https://www.youtube.com/watch?v=NOKZHMiJJ98&feature=youtu.be>

Проводячи онлайн-уроки та заняття, кожен педагог гімназії дотримується методичних вимог щодо викладання предмета. При цьому, на думку більшості вчителів, дистанційне навчання все ж потребує більш чітких та деталізовано поставлених перед учнем завдань, сталої послідовності етапів уроку та зрозумілого для дітей і батьків формулювання вимог до виконання завдань.

Аналізуючи досвід проведення освітнього процесу за дистанційною формою, учителі виділяють такі *переваги дистанційного навчання*: можливість одночасно використовувати великий обсяг навчальної інформації будь-якою кількістю здобувачів освіти; активне спілкування між здобувачами освіти і вчителем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу; більші можливості для контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів.

Викладач дистанційної форми виступає більше в ролі помічника, наставника, тьютора. Учні мають змогу опанувати знання з будь-якого місця за допомогою комп'ютера та підключення до Інтернету. Не потрібно витрачати гроші та час на поїздки до місця проведення занять. Педагоги доповнюють свої уроки елементами гри, епізодами фільмів, лекціями та іншими онлайн-інструментами, які роблять урок цікавішим для школярів. Використовуються додатки, які допомагають засвоїти вивчене на уроці. Учень може ставити будь-які запитання вчителю в особистому листуванні у месенджері, не соромлячись. Кожна дитина може продемонструвати свої здібності індивідуально. Дисциплінований і вмотивований учень може вчитися у власному темпі, що вивільняє час для додаткових занять. І це допомагає учням із різними здібностями краще зрозуміти матеріал уроку, адже будь-який фрагмент можна переглянути повторно. Також дистанційна освіта надає можливість навчатися учням, які не в змозі відвідувати заняття (постійно чи тимчасово).

Дистанційне навчання є потужним поштовхом до освоєння учнями та педагогами новітніх технологій, адже навчання

онлайн є новим, нестандартним і цікавим процесом. Батьки можуть здійснювати контроль над знаннями учнів. З'явилися можливості для ознайомлення дітей із надбаннями світової історії, культури та науки за допомогою віртуальних екскурсій. Для проведення творчих онлайн-фестивалів можна залучати батьків та родичів учнів, які теж займаються творчістю. Перевагою є й те, що в дітей під час онлайн-навчання немає контакту із хворими людьми.

На думку педагогів Кременчуцької гімназії № 20, *недоліки дистанційного навчання* полягають у тому, що режиму онлайн-уроків украй недостатньо для віддаленого навчання. З огляду на різні здібності й особисті психологічні якості дітей результативність такої форми навчання досить низька, особливо для учнів початкової школи. Безумовно, дистанційне навчання не здатне повною мірою замінити звичну освіту, адже дітям дуже важко раціонально розподілити час. Якщо в закладі освіти весь день розписаний чітко, то вдома потрібно щодня змушувати себе братися за уроки. При дистанційній освіті немає живого спілкування з однолітками, що негативно впливає на розвиток дитини. Залишившись удома, дітям доводиться ще більше занурюватися у їхні смартфони.

Дистанційне навчання обмежує учнів лише заняттями та навчальними матеріалами, що базуються на Інтернет-ресурсах. Хоча діти можуть взаємодіяти через чати, дискусійні дошки, електронні листи та/або програмне забезпечення для відеоконференцій, цей досвід не можна порівняти з традиційним спілкуванням у школі. Не відбувається належним чином процес соціалізації дитини. Щоб мати змогу успішно засвоїти знання, учню потрібно бути мотивованим і зосередженим. Учителі відзначають зниження рівня навчальної дисципліни та комунікабельності дітей. До дистанційного навчання певна категорія учнів та батьків ставляться безвідповідально, тому явка учнів на уроки буває неповною. Така освіта розрахована на самостійних дітей (не всі діти розуміють, що дистанційне навчання – це справжній урок).

Батьки повинні інвестувати в обладнання для своєї дитини, включаючи комп'ютер, вебкамеру та стабільне з'єднання з Інтернетом. Між учнями та вчителями немає жодного фізичного контакту, оскільки інструкції доставляються через Інтернет. Ця надмірна залежність від технологій є головним недоліком дистанційного навчання. У разі несправності програмного чи апаратного забезпечення навчальна сесія класу зупиниться, що може перервати процес навчання. Більше того, складний характер технологій,

що використовується при дистанційному навчанні, створює проблеми для учнів, які не є комп'ютерно та технічно підковані.

Постійна робота перед монітором комп'ютера шкідлива для здоров'я, адже діти швидко втомлюються, їхня увага розсіяна, через що сповільнюється темп сприйняття і діти тривалий час налаштовуються на роботу. У дітей і вчителів розвивається гіподинамія, псується постава, зір. Інформаційна безпека також потребує постійного контролю, адже батькам і вчителям важко відстежувати, яким контентом користується дитина при підготовці до уроків. Виникають проблеми, пов'язані з дотриманням вимог академічної доброчесності, адже учитель не завжди має змогу перевірити, наскільки самостійно дитина виконала завдання.

Найбільше труднощів у вчителів виникає під час підготовки навчального матеріалу, адже вони стикаються з постійною переважністю, пошуками оптимальних способів дистанційного навчання, підтримуючи зв'язок з учнями та батьками в режимі 24/7.

Зміст цифрової грамотності зводиться до розуміння того, що ясність у структурі і змісті цифрової реальності означає ясність у контролі і взаємодії із цифровими технологіями. Варто зауважити, що цифрові ресурси, що застосовуються натеper у повсякденній діяльності людини, дають змогу вибирати зручний темп, форми і методи навчання, допомагають інтенсифікувати освітній процес, підвищувати рівень і якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань.

Розуміючи, що цифровізація освіти вже активно впливає на освітній процес і цей вплив триватиме далі, педагоги Кременчука не зупиняються на досягнутому. У 2020–2021 н. р. освітянська спільнота міста брала участь у Всеукраїнському конкурсі «Подолання цифрової нерівності в Україні», який проводився Асоціацією міст України та ГО «Центр освітніх реформ «Наші діти». За результатами конкурсу Кременчук визначено одним із переможців. Сертифікат на обладнання сучасними електронними освітніми ресурсами (15 кабінетів початкової освіти, 15 кабінетів початкової освіти для інклюзивного навчання, 15 кабінетів математики і 15 кабінетів для закладів дошкільної освіти) покращить матеріально-технічне забезпечення закладів освіти та дасть змогу проводити цікаві, сучасні, інтерактивні уроки, зокрема з використанням інструмен-

тів змішаного та дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цифрова адженда України 2020: Цифровий порядок денний-2020 [Електронний ресурс]. – URL : <http://uk.compu.wikia.com/wiki>

2. Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс]. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>

3. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році [Текст з екрану]. – URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5f4/cae/d10/5f4cae10f675968632995>

4. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації [Текст з екрану]. – URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020>

5. Сайт підтримки дистанційного навчання «Дистанційна освіта у Кременчуці» [Електронний ресурс]. – URL : <https://sites.google.com/view/distoavita-kremen>

6. Сайт Кременчуцької гімназії № 20 [Електронний ресурс]. – URL : <http://znz20.com.ua/index.php/pro-shkolu/79-prijmalnya/144-storinka-vchitelya>

Цитувати: Никифоренко О. М. Організація навчання з використанням дистанційних технологій у закладах загальної середньої освіти м. Кременчука / О. М. Никифоренко, Троян Ю. А., Никифоренко В. М. // Постметодика. – 2022. – № 1–2. – С. 19–28.

© О. М. Никифоренко, Троян Ю. А., Никифоренко В. М., 2021. Стаття надійшла в редакцію 11.10.2021. ■